



REACTIE KORELON INTERNETCONSULTATIE WETSVOORSTEL VERBETERTRAJECT GASTOUDEROPVANG

Algemeen

We reageren met deze notitie op een verbetertraject gastouderopvang, waarbij heel zwaar wordt ingestoken op een aantal heel nuttige maatregelen, maar ook een aantal zinloze die de kwaliteit op papier verhogen, maar voorbij gaan aan het doel van de missie: verbetering van de gastouderopvang. Als eerste wat algemene opmerkingen:

Als eerste staat in de Nota van Toelichting pg. 2 vermeld dat 'uit de Landelijke Kwaliteitsmonitor Kinderopvang (hierna: LKK) 20193 blijkt dat er gastouderopvang is waarvan de kwaliteit in de gastouderopvang vergelijkbaar is met of beter dan die van de dagopvang en buitenschoolse opvang. Echter, de variatie in de kwaliteit van de gastouderopvang is groter, met grote uitschieters aan de bovenkant én de onderkant'. De uitschieters naar boven zie ik zeker terug, maar wat de uitschieters naar beneden betreft zie ik dit alleen terug in het Kohnstammonderzoek Inventarisatie Gastouderopvang 2022 waar echter niet staat niet dat er 'grote uitschieters' zijn, maar hier wordt gesproken over 'enkele ernstige uitschieters'. Ook de redenen worden genoemd: de knelpunten van onvoldoende toezicht én kennislacunes bij de beleidsmakers in de kennis van gastouderopvang waardoor er een aantal gastouderbureaus hun taken niet goed uitvoert. Tot mijn verbazing komen deze knelpunten geheel niet terug in het verbetertraject. Zonder het oplossen van deze knelpunten, zijn alle maatregelen op gastouders en gastouderbureaus zinloos. Dezelfde gastouders en bureaus die nu 'de wet' ontduiken' zullen dat ook in de toekomst doen.

Als tweede wordt in het BeleidsKompasFormulier een percentage van 21% genoemd van gastouders die 'pedagogisch heel laag scoren. Meermalen en door vele partijen is SZW gevraagd dit aantal te onderbouwen. Dit wordt niet herkend door de branche, niet door de werkers in het veld, noch onderbouwd door onderzoek van het Kohnstamminstituut. Integendeel zelfs! Wat is 'het onderzoek' wat hier door SZW als basis van deze vergaande maatregelen wordt genoemd? De ervaring in het veld is, dat dit een klein aantal 'slechte gastouders' is, dat de mogelijkheid heeft van het ene naar het andere bureau te 'hoppen', omdat er nog steeds geen 'zwarte lijst' is van niet-functionerende gastouders. Zorg voor een zwarte lijst, zorg voor beter toezicht. Hiermee is die '21%' heel snel de wereld uit!

Een vraag aan SZW is wat mij betreft de indirecte discriminatie van vrouwen. Mag de overheid, tegen een zo lage vergoeding aan gastouders die indirect wordt veroorzaakt door de lage KOT-vergoeding, deze verbetering van hen vragen? Ter illustratie van het effect van deze indirecte discriminatie: meer dan de helft van de gastouders is de laatste 8 jaar uitgestroomd (zie Kohnstammrapport 2022). Daar blijkt tevens uit dat dit met name de groep jongere gastouders is, dus de gastouders met 'andere mogelijkheden'. Meer dan 50% van de huidige gastouders is ouder dan 50 jaar! Daarbij heeft het overgrote deel van de gastouders (ruim 92%) ook andere opleiding en (veel) werkervaring in kindcentra, verpleging/verzorging, of in het onderwijs. De kans dat ook deze gastouders eveneens gaan uitstromen bij ongebreidelde en onnodige regeldruk, is reëel.

Als laatste algemene opmerking. Het realiseren van kindcentra wordt steeds moeilijker vanwege de enorme huisvestingsproblemen die ook onze sector treffen. Betekent dat de groei van de kinderopvang moet komen van de gastouderopvang. Het is dus zaak het beroep van gastouder aantrekkelijk te maken en de waarde ervan te erkennen!



Inzet pedagogische coach

Pedagogische coaching is een geweldig hulpmiddel in de setting van een kindcentrum. De coach kan de PM'er meermalen bezoeken zodat coaching ook opvolging kent. In de gastouderopvang kan dit niet. Voor dit aantal uur is geen tijd voor voorbereiding, reistijd en verwerking van één bezoek. Monitoring is uitgesloten. Dat niet alleen, coaching 'on the job' kan alleen wanneer een medewerker ook 'vrijgemaakt' kan worden om coaching te ontvangen en de observaties/resultaten te bespreken. Die mogelijkheid is er niet in de setting van de gastouder die alleen haar werk doet. Een voorstel wat miljoenen gaat kosten, veel frustratie oproept vanwege de onuitvoerbaarheid en zijn doel in de praktijk volledig voorbij schiet. In de Nota van Toelichting staat dat 'veel goede gastouderbureaus dit in de praktijk al doen'. Dat is een verdraaiing van de echte situatie: goede gastouderbureaus werken met goede bemiddelingsmedewerkers die (zoals vermeld in het Kohnstammrapport 2022) gemiddeld meer dan 30 uur per jaar in de begeleiding van een gastouder steken. Dit nog buiten de administratieve en facturatiemomenten van het bureau zelf. Deze bemiddelingsmedewerkers hebben veel contact met de gastouders en de pedagogische begeleiding komt hierin ook ruim aan bod. Deze bureaus hebben vrijwel allen als achterwacht een pedagogisch specialist die geraadpleegd kan worden in bijzondere pedagogische situaties. Dit tot ieders tevredenheid. Er is geen enkele reden om een extra pedagogische coach in te zetten met 0 rendement en miljoenen aan kosten. Wat hier speelt, is dat het toezicht op de praktijk van de gastouderbureaus ontbreekt, evenals een kennislacune bij GGD-inspecteurs die niet in staat blijken de goede van de kwade bureaus te scheiden. Dit los je echter niet op met nóg meer 'papieren regeldruk'. Integendeel, de kans dat juist gastouderbureaus gaan stoppen of de huidige bemiddelingsmedewerkers ook gaan uitstromen, is veel groter. De huidige bemiddelingsmedewerkers hebben voor een groot deel niet de vereiste pedagogische opleiding op hbo-niveau. Betekent voor hen een extra belasting in scholing. Velen zullen een andere werkkring gaan zoeken. Een maatregel met enorme negatieve effecten dus!

Scholing gastouders

Scholing van de gastouders is prima, zijn we een groot voorstander van. Scholing is goed voor de professionaliteit van de gastouder, goed voor het zelfbeeld en goed voor de waardering van het beroep. Uit het Kohnstammonderzoek 2022 blijkt ook dat 'goede gastouders' het gevraagde scholingscriterium ruimschoots halen. Prima maatregel, mits hier geen 'verplichte' invulling aan wordt gegeven en gastouders zelf kunnen kiezen waar zij behoefte aan hebben.

Werken voor maximaal 2 en tijdelijk voor 3 gastouderbureaus

De vraag is of deze maatregel een probleem oplost dan wel creëert. Uit het Inventarisatieonderzoek Gastouderopvang van 2022 dat in opdracht van het ministerie van SZW is gemaakt, blijkt 'dat ruim 92% van de gastouders is ingeschreven bij 1 of 2 gastouderbureaus, voor de meesten gaat het om inschrijving bij 1 gastouderbureau. Een klein aantal gastouders werkt samen met 3 bureaus. Er zijn tot slot 2 gastouders die aangeven dat zij ingeschreven staan bij 4 bureau.' De belangrijkste reden voor een gastouder om bij meer bureaus in te schrijven, is vrijwel altijd financieel (voldoende aanbod om voldoende inkomen te kunnen genereren). Als het niet moet, zijn meer gastouderbureaus sneller een last dan een lust. Dat blijkt ook uit de aantallen. We gaan nu een probleem oplossen van enkele tientallen gastouders op 18.000! De vraag is of regulering echt nodig is voor die ene uitzonderlijke situatie.



Een eigen pedagogisch werkplan voor de gastouder

'Iedere gastouder stelt een pedagogisch werkplan op. Hierin beschrijft de gastouder hoe uitvoering wordt gegeven aan de vier pedagogische doelen en hoe de ontwikkeling van het kind wordt gevolgd. Iedere gastouder heeft minimaal een pedagogische component gevolgd.'

Een eigen pedagogisch werkplan is zeker een nuttige instrument. Niet om de kwaliteit te verbeteren, volgens het onderzoek van het Kohnstamm Instituut is deze prima, maar juist om de kwaliteit zichtbaar te maken. Gastouders hebben veel in hun mars, dragen veel bij in de ontwikkeling van kinderen, maar zijn zich dat vaak onvoldoende bewust. Een werkplan zou zeker kunnen bijdragen aan de zelfverzekerdheid, professionaliteit en zichtbaarheid van het beroep.

De diplomalist is al gebaseerd op opleidingen met een pedagogische component, dus we gaan ervan uit dat de 'pedagogische component' hiermee is afgedekt. Minimaal eenmaal per jaar wordt de opvang geëvalueerd met de ouders. Hierin wordt ook de ontwikkeling van een kind besproken. Ook daarin is dus voorzien. De vraag om uitwerking van de samenstelling van de groep wordt ingewikkeld, omdat deze (in tegenstelling tot een kindcentrum) elke maand anders kan zijn. Observaties idem. Een gastouder werkt alleen en kan dus niet worden 'vrijgemaakt' om kinderen structureel te observeren. In de financiering lijkt geen rekening te zijn gehouden met het verwerken van de observaties die (in tegenstelling tot een kindcentrum) in de vrije tijd van de gastouder zullen moeten gebeuren. Gedurende haar werktijd ligt de aandacht immers bij de kinderen. Een werkplan is een prima instrument om zaken 'globaal' in vast te leggen, maar de wisselende praktijk bij gastouders leent zich niet om hier een strak plan van op papier te zetten.

Wat het 'kindvolgsysteem' betreft, is het heel goed om een kind 'te volgen'. De wisselende samenstelling van de groep, maakt de aanpak echter ook wisselend. Dat legt zich niet vast in een werkplan. Het 'volgen' van een kind gebeurt zeker, maar in het 'dagschriftje' van een kind. Niet op de wijze waarop dat in een kindcentrum gebeurt. Dat is ook niet realiseerbaar in de praktijk van gastouderopvang.

Als laatste de 'overdracht naar school' lijkt een prachtig instrument, maar de praktijk is dat school het belangrijk vindt (en begrijpelijk!) dat een kind 'blanco' binnenkomt. Zijn er echt bijzonderheden, dan wordt dit nu ook al geregeld bij goede gastouderbureaus.

Telkens weer komt dit punt van 'goede gastouderbureaus' en goed toezicht terug. Leg niet alles vast. Voor de praktijk en de kwaliteit is toezicht en de juiste kennis van toezichthouders belangrijker. Papier is geen garantie op succes. Steek in op het vergroten van kennis van de GGD-inspecteurs en verbeter het toezicht!

Veiligheid kinderen: Altijd een achterwacht, ook bij 1 of 2 kinderen.

In de praktijk van 15 jaar gastouderbureau, hebben we de achterwacht bij een gastouder van 1 of 2 kinderen nooit nodig gehad. De achterwacht bij gastouders met meer kinderen minder dan vijf keer. Dat is echter al geregeld. Met de maatregel is niets mis, maar de vraag is opnieuw of dit een probleem oplost, dan wel schijnzekerheid creëert.

Tot slot

- De maatregelen lijken gebaseerd te zijn op de aanbevelingen uit het Inventarisatieonderzoek Gastouderopvang van het Kohnstamm Instituut uit 2022. Uit dit rapport blijkt dat heel veel gastouderbureaus al een hogere (pedagogische)kwaliteitsgraad bieden dan de overheid vraagt. Het lijkt alsof de nieuwe maatregelen niet zozeer zijn gericht op verbetering van de



kwaliteit van gastouderopvang, maar op het 'meetbaar maken' van professionalisering: alles moet op papier te verifiëren zijn. In het verleden is echter gebleken dat juist de papieren controle een enorm gevaar oplevert in de vorm van 'administratiekantoren' die ervoor zorgen dat op papier alles is geregeld, terwijl de dagelijkse praktijk er heel anders uitziet.

- Er zijn heel veel goed gastouderbureaus die prima kwaliteit bieden. Er zijn ook heel veel gastouders die heel goede kwaliteit bieden. Het lijkt echter alsof de 'uitschieters naar beneden' maatgevend zijn voor gekozen maatregelen. We pakken iedereen aan met als gevolg dat we heel veel geld extra gaan uitgeven, zonder het beoogde resultaat. Integendeel, de goeden gaan stoppen, en de kwaden zullen doorgaan.
- Een hele heldere aanbeveling is aandacht te besteden aan de eenduidigheid en transparantie van de GGD-inspecties. Deze zeer duidelijke aanbeveling, waar ook vanuit de branche al vaak om is gevraagd, zien we helaas niet terug in de maatregelen. Het verbeteren van de kwaliteit, eenduidigheid en transparantie van de GGD-inspecties is echter een absolute voorwaarde om de kwaliteit van de gastouderopvang te verhogen.
- Een laatste punt van aandacht is de aanbeveling van het Kohnstamminstituut in hetzelfde rapport Inventarisatieonderzoek Gastouderopvang is de kinderopvangtoeslag gelijk te houden aan die voor de overige vormen van kinderopvang. Er zo voor te zorgen dat de gastouderopvang betaalbaar blijft en er een betere arbeidsmarktpositie ontstaat voor de gastouders. In de maatregelen, komt dit punt nergens terug. Ook de 'erkenning en waardering voor de specifieke kenmerken van gastouderopvang, zoals kleinschaligheid en flexibiliteit die een aanvulling zijn op de reguliere kinderopvang, komt niet terug.
- Gastouderopvang is voor bepaalde beroepsgroepen noodzakelijk voor een goede participatie op de arbeidsmarkt. We zien dit niet terug: niet in de communicatie over de gastouderopvang, niet in de maatregelen die nu worden voorgesteld. Er gaat, conform het rapport, heel veel juist heel goed. Beter dan op dit moment wettelijk is verplicht. Desondanks ligt de gastouderopvang onder het niet passende meetlint van de kinderopvang: pedagogische coach, meer scholing, meer professionaliteit, meer veiligheid (WAS!!!). Het is niet passend en je raakt er opnieuw gastouders door kwijt.
- De 'magere' € 0,21 is bij lange na niet voldoende om de extra werkdruk en hogere (loon)lasten te dekken van gastouders, extra aan te nemen pedagogisch beleidsmedewerkers en gastouderbureaus.
- Uit het kostprijsonderzoek van Ayit dat de Branchevereniging Kinderopvang heeft laten uitvoeren, blijkt dat gastouderschap slecht verdient, terwijl aan steeds hogere eisen moet worden voldaan. We zien dit opnieuw terug in de voorgestelde maatregelen. s. In de nieuwe zzp-wetgeving (VBAR) wordt gesteld dat een zzp'er minstens EUR 32,24 p/uur moet verdienen. In de Nota van Toelichting van het voorliggende wetsvoorstel wordt duidelijk dat de minister voor gastouders rekent met een uurtarief van EUR 20,- en dat tarief kennelijk voldoende vindt. De minister houdt zich daarmee niet aan haar eigen uitgangspunten van de Wet VBAR. Om de gastouderopvang te behouden, is minder regelgeving en een hoger maximaal uurtarief voor de kinderopvangtoeslag noodzakelijk. Dit komt ook terug in het Inventarisatieonderzoek Gastouderopvang van het Kohnstamminstituut uit 2022.

Hanneke Schot,

Directeur Christelijk Gastouderbureau Korelon,

Tel. 078-6124165

